

PÄÄTÖSLAUSELMALLA MEPC.329(76) TEHTYJEN MARPOL- YLEISSOPIMUKSEN MUUTOSTEN HYVÄKSYMINEN

Asian tausta

Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä (IMO, International Maritime Organization) on tehty vuonna 1973 kansainvälinen yleissopimus alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä ja siihen liittyvä vuoden 1978 pöytäkirja (jäljempänä MARPOL-yleissopimus). Suomi liittyi sopimukseen ja vuoden 1978 pöytäkirjaan 20.9.1983 (SopS 51/1983). Yleissopimusta on muutettu lukuisia kertoja IMO:n merellisen ympäristön suojelukomitean (jäljempänä MEPC-komitea) päätöslauselmilla.

MEPC-komitea antoi 76. istunnossaan 17.6.2021 neljä päätöslauselmaa, joilla tehdään oikeudellisesti sitovia muutoksia MARPOL-yleissopimukseen. Tasavallan presidentin hyväksyttäväksi esitetään MARPOL-sopimuksen I liitteeseen päätöslauselmalla MEPC.329(76) tehdyt muutokset. Muutosten tarkoituksena on raskaan polttoöljyn (*Heavy Fuel Oil, HFO*) käytön ja alusten polttoaineeksi kuljettamisen kieltäminen arktisilla merialueilla.

MEPC 76 -kokouksessa annetuilla päätöslauselmilla MEPC.328(76) ja MEPC.330(76) tehdyt MARPOL-yleissopimuksen muutokset kuuluvat lainsäädännön alaan ja niissä tehdyt muutokset on esitetty kokonaisuudessaan eduskunnan hyväksyttäväksi merenkulun ympäristönsuojelulain muutoksia koskevalla hallituksen esityksellä 178/2024 vp. Samassa kokouksessa päätöslauselmalla MEPC.331(76) tehdyt vuoden 2001 kansainvälisen yleissopimuksen alusten haitallisten kiinnittymisenestojärjestelmien rajoittamisesta (SopS 93/2010) eli nk. AFS-yleissopimuksen muutokset kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Valtioneuvosto on hyväksynyt jälkimmäiset muutokset 1.7.2022. Ne tulivat voimaan 1.1.2023.

Sopimusmuutosten valmistelu

MEPC 76 -kokouksessa päätöslauselmalla MEPC.329(76) tehdyt MARPOL-yleissopimuksen muutokset neuvoteltiin pääosin komitean 75. istunnossa ja sitä ennen päästöjen ehkäisemistä ja torjuntaa käsittelevän alakomitean (Sub-Committee on Pollution Prevention and Response, PPR) 7. istunnossa. Kansallisia merenkulkusektorin viranomaisia ja sidosryhmiä kuultiin muutoksista ennen mainittuja MEPC-komitean istuntoja. Sidoryhmillä ei ollut huomautettavaa muutoksiin.

Sopimusmuutokset ja niiden yhteys Suomen lainsäädäntöön

Sopimusmuutokset toteutettiin muuttamalla MARPOL-yleissopimuksen I liitteen 9 lukua lisäämällä uusi 43A sääntö, joka koskee polttoöljyn käytön ja kuljettamisen erityisvaatimuksia arktisilla merialueilla. Säännön 1.2 kohdassa kielletään tiettyjen polttoöljyjen (öljyt, jotka eivät ole raakaöljyjä ja joiden tiheys on 15°C lämpötilassa yli 900 kg/m³ tai kinemaattinen viskositeetti 50°C lämpötilassa yli 180 mm²/s) käyttö ja kuljettaminen käytettäväksi polttoaineena aluksilla arktisilla merialueilla, kuten määritelty MARPOL-liitteen I

säännössä 46.2. Päästökiellon soveltaminen alkoi 1.7.2024. Tietyin teknisin tai rantavaltion myöntämin poikkeuksin soveltaminen alkaa 1.7.2029.

MARPOL-yleissopimus on Suomessa toimeenpantu merenkulun ympäristönsuojelulalla (1672/2009) sekä merenkulun ympäristönsuojelusta annetulla valtioneuvoston asetuksella (76/2010). Aluksista aiheutuvien öljypäästöjen ehkäisemisestä säädetään merenkulun ympäristönsuojelulain 2 luvussa ja merenkulun ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 luvussa.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 4 artiklan 2 kohdan g alakohdan mukaan liikenne kuuluu lähtökohtaisesti unionin ja sen jäsenvaltioiden välillä jaettuun toimivaltaan. Unioni ei ole antanut raskaan polttoöljyn käyttöä tai kuljetusta koskevaa sääntelyä, joten jäsenvaltioilla on edelleen toimivaltaa hyväksyä muutokset. EU ei ole MARPOL-yleissopimuksen osapuoli, koska vain valtiot voivat olla IMO-yleissopimusten osapuolia.

Vaikutukset

Päätöslauselmalla asetetaan kiello käyttöä ja kuljettaa polttoaineena raskasta polttoöljyä aluksilla arktisilla merialueilla. Raskas polttoöljy aiheuttaa uhan herkälle arktiselle ympäristölle, sillä öljyonnettomuuden jälkien siivoaminen arktisissa olosuhteissa on erittäin haastavaa ja öljyn vaikutukset kylmässä ilmastossa ovat pitkäaikaisia. Lisäksi raskaan polttoöljyn käytöstä aiheutuva nokilaskeuma (musta hiili) sulattaa merijäätä ja lunta, mikä puolestaan kiihdyttää arktisen alueen lämpenemistä.

Kiellon vaikutus kohdistuu suomalaisen alukseen, mikäli alus käyttää tai kuljettaa polttoaineena raskasta polttoöljyä. Muutamien suomalaisten varustamojen alukset ovat aiemmin purjehtineet arktisella alueella. ESL Shipping on purjehtinut Venäjän arktisella alueella kuljettaen mm. kiviä satamarakennustöitä varten. Lisäksi Arctia Shippingin alukset ovat purjehtineet tällä alueella osallistuen mm. offshore-toimintaan.

Raskaan polttoöljyn käyttökielto lisää arktisella alueella purjehtivien alusten polttoainekustannuksia, koska alusten tulee käyttää puhtaampia polttoaineita. Suomalaiset varustamot voivat kuitenkin huomioida polttoainekustannusten nousun tekemissään rahtisopimuksissa.

Suomen ulkomaankaupan alukset eivät liikennöi Suomeen arktisen alueen kautta, joten raskaan polttoaineen käyttökiellosta ei aiheudu kustannuksia Suomen ulkomaankaupalle.

Lausuntopalaute

Sidosryhmiä on kuultu muutoksista 13.12.2024–20.1.2025 ennen niiden kansallista hyväksymistä.

Ulkoministeriö esitti lausunnossaan, että esittelymuistioon sisällytettäisiin maininta muutosten vastustuksesta ja siitä, miten muutokset tulevat Suomen osalta voimaan. Ulkoministeriö myös ehdotti muistioon viittausta Ahvenanmaan itsehallintolain säännökseen, jonka perusteella muutokset katsotaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluviksi. Lisäksi ulkoministeriö esitti suoraan valmistelijalle eräitä teknisiä huomioita

esittelymuistioon. Jatkovalmistelussa esittelymuistiota on muokattu ulkoministeriön esittämien huomioiden perusteella.

Muut lausunnonantajat ilmoittivat, ettei niillä ollut lausuttavaa tai huomautettavaa.

Sopimusmuutosten voimaantulo

Päätöslauselmalla MEPC.329(76) tehdyt MARPOL-yleissopimuksen muutokset tulivat kansainvälisesti voimaan noudattaen niin sanottua hiljaista hyväksymismenettelyä siten, että ne katsottiin MARPOL-yleissopimuksen 16(2)(f)(iii) artiklan mukaisesti hyväksytyiksi 1.5.2022, koska niitä ei siihen mennessä ollut vastustanut 1/3 sopimuspuolista tai sopimuspuolet, joiden yhteenlaskettu tonnisto on yli 50 prosenttia maailman kauppalaivaston tonnistosta. Muutokset tulivat voimaan 1.11.2022. Varsinaisen päästökiellon soveltaminen alkoi 1.7.2024.

Suomi on ilmoittanut IMO:n pääsihteerille 28.4.2022 toimitetulla nootilla, että se vastustaa muutoksia, koska ne voivat tulla Suomea sitoviksi vasta nimenomaisen hyväksynnän jälkeen. Vastustus puretaan viipymättä muutosten voimaansaattamista koskevan valtioneuvoston asetuksen antamisen jälkeen. Valtioneuvoston asetus on tarkoitus antaa mahdollisimman pian sen jälkeen, kun tasavallan presidentti on hyväksynyt sopimusmuutokset.

Päätöslauselmalla MEPC.329(76) tehtyjen MARPOL-yleissopimuksen I liitteen muutosten hyväksymisen valmistelu on viivästynyt, koska muutosten hyväksymisen valmistelussa arvioitiin aiemmin, että muutokset olisivat kuuluneet lainsäädännön alaan ja olisi siksi tullut tuoda eduskunnan hyväksyttäviksi. Tarkemman analyysin perusteella muutokset eivät kuulu lainsäädännön alaan.

Ahvenanmaa

Sopimusmuutoksissa on kyse kauppamerenkulusta, joten ne kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 13 kohdan nojalla valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Toimivalta

Muutokset eivät kuulu lainsäädännön alaan, eivätkä ne muutoinkaan vaadi eduskunnan suostumusta. Siten sopimusmuutosten hyväksyminen kuuluu perustuslain 93 §:n 1 momentin nojalla tasavallan presidentille, joka tekee päätöksen hyväksymisestä valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta.

Hyväksymisen jälkeen muutokset esitetään saatettaviksi voimaan valtioneuvoston asetuksella. Muutokset on tarkoitus saattaa voimaan mahdollisimman pian niiden hyväksymisen jälkeen.

Esitys

Edellä olevan perusteella esitetään, että tasavallan presidentti hyväksyisi alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehtyyn yleissopimukseen liittyvän vuoden 1978 pöytäkirjan I liitteeseen päätöslauselmalla MEPC.329(76) tehdyt muutokset.